

BOKFÖRING AV KOLLEKTER, INSAMLINGAR OCH FONDER MED SÄRSKILD TÄCKNING

De tjänsteinnehavare som är ansvariga för ledningen och ekonomiförvaltningen i församlingarna ska kontrollera att de testamenten, donationer och insamlingar som har ett angivet ändamål planeras och används på avsett sätt. Balansräkningen ger information om församlingens tillgångar, skulder och ansvarsförbindelser. Enligt boksluten för 2007 uppgick de kvarstående ansvarsförbindelser som församlingarna förvaltar till 318 miljoner euro. Av dessa var gravvårdsfondernas andel 234 miljoner vilket betyder att de övriga ”fria medlen” var 84 miljoner euro. Det faktiska beloppet var större än så eftersom bokföringen av frivilligarbete och donationer inte alltid sköts i samband med församlingens bokföring.

Trots de anvisningar som har getts under åren sköts medel för bestämda ändamål i strid med församlingens egna intressen, bland annat på följande sätt:

- Det värdefulla frivilligarbete som utförs till förmån för församlingen syns varken i dess budget, bokslut, statistik eller verksamhetsberättelse.
- Bokföringen av fonder med särskild täckning sköts delvis så att deras inkomster och utgifter inte finns med i församlingens budget, bokslut, statistik och verksamhetsberättelse. Detta gör att det arbete som donatorerna har möjliggjort inte syns vare sig i församlingens eller hela kyrkans statistik.
- Planeringen, uppföljningen, övervakningen och revisionen av användningen av medel som har donerats för bestämda ändamål kan bli ifrågasatta om de hanteras och bokförs åtskilda från församlingens bokföring och revision.
- Av församlingarnas verksamhet kan en del eventuellt skötas via registrerade föreningar. En församling kan bevilja understöd till en förening som är engagerad i församlingens verksamhet, men i övrigt finns föreningens aktiviteter inte upptagna bland uppgifterna om församlingens verksamhet och ekonomi.
- Oklarhet kan råda om både existensen av stadgar för en fond och till och med om ägaren.
- Att bokföra fonder med särskild täckning som en egen balansenhet och eventuellt till och med vid sidan av församlingens bokföring orsakar extra arbete och onödiga kostnader.

Medel med särskild täckning ska ha en dispositionsplan i församlingarnas budget samt verksamhets- och ekonomiplaner

I samband med budgeten samt verksamhets- och ekonomiplanen fattas årligen beslut om hur den andel som stannar kvar i församlingen av donationer och insamlingar med bestämda ändamål samt av insamlingen Gemensamt ansvar ska användas. När församlingen mottar en kollekt, insamlade medel eller en donation för ett särskilt ändamål är det dess skyldighet att planera penninganvändningen så att den motsvarar ändamålet samt även att genomföra planen, följa upp medelanvändningen och göra en slutlig redovisning när pengarna har använts. Frivilligarbetarna ska ges information om inkomsterna och utgifterna i deras verksamhet samt om de återstående beloppen. Att församlingen tar emot donationer och ordnar insamlingar för ett visst ändamål, men lämnar medlen oanvända år efter år är i strid med donatorernas vilja. Bokföringssystemen möjliggör att medel och

ansvarsförbindelser med särskild täckning följs upp utan att det behövs separata bankkonton och andra oekonomiska arbetsarrangemang.

Församlingarna uppmanas att använda upp mindre belopp för ett bestämt ändamål. Om församlingen har flera tillgångar med särskild täckning, som till exempel ett flertal fonder för diakoniarbete, ska församlingen överväga att slå ihop medel som fåtts för samma ändamål till en enda fond med särskild täckning. Då fattar fullmäktige beslut om att de gamla fonderna avslutas och en ny gemensam fond inrättas i enlighet med det ursprungliga ändamålet.

Bilagorna innehåller exempel som visar på vilka möjligheter det finns inom redovisningen att följa intäkterna, kostnaderna, tillgångarna och ansvarsförbindelserna i anslutning till medel som har särskild täckning. Syftet med exemplen är att förbättra hanteringen, uppföljningen och rapporteringen av dessa medel.

Kollekter, övriga insamlade medel och donationer

1. För församlingens eget bruk uppburna kollekt samt insamlingar och donationer bokförs som intäkt i resultaträkningen (kontona 3620–3649 och 3660–3699), medan användningen av dem bokförs i resultaträkningen som utgift på ett konto efter utgiftens karaktär och uppgiftsområde. Om en donation eller insamlingsintäkt är avsedd för ett bestämt ändamål ska varje inkomstverifikat och verifikat över användningen av medlen i fråga förses med en särskild kod för att föra samman inkomster och utgifter under samma helhet.

Insamlingsinkomster bokförs till exempel så här:

	konto	uppgiftsområde	särskild kod
○ Gudstjänstkollekt för diakoniarbetet till stöd för arbetslösa	3620	242	20
○ Annan insamlingsinkomst till förmån för diakonins åldringsarbete	3668	242	21
○ Basarinkomster till förmån för diakonins handikapparbete	3670	242	22

När diakonin till exempel använder kollektmedel till insatser för arbetslösa ska varje utgiftsverifikat utöver kontot och uppgiftsområdets kod även förses med den särskilda koden 20.

Om en gudstjänstkollekt uppbärs för till exempel den egna församlingens diakoniarbete i allmänhet, antecknas på inkomstverifikatet som konto 3620 och som uppgiftsområde koden för diakonin. Någon särskild kod behövs inte nödvändigtvis här eftersom diakoniarbetarna eller diakonidirektionen beslutar om penninganvändningen i enlighet med budgeten eller driftsekonomiplanen.

2. För församlingens eget bruk och för bestämda ändamål uppburna kollekt samt basar- och insamlingsinkomster där ändamålet verkställs först under nästa räkenskapsperiod eller senare bokförs i bokslutet som resultatregleringar och resultatkorrigering i balansräkningen (se bokslutsanvisningen punkt 1.3).

Det vore bra om församlingarna hade ett beslut på hur små eller hur stora belopp som bokförs som resultatregleringar och resultatkorrigeringar i bokslutet. Mycket små belopp bör inte flyttas över till nästa räkenskapsår, eftersom kostnaderna för själva överföringen kan bli högre än beloppet.

3. Kollektor som församlingen uppbär och som skickas till samarbetsparter, till exempel missionsorganisationer, bokförs i balansräkningen på respektive konto (kontogrupp 1900–1999) och *Förvaltad kapital* (kontogrupp 2240–2279). Insamlings- och donationsinkomster till följd av förmedlingsuppdrag ska skickas till mottagarna av insamlingen eller donationen omedelbart när pengarna finns på församlingens bankkonto.

Bokföring av testamentsfonder och donationsfonder

Uppdrag som församlingen åtar sig att sköta ingår i församlingsverksamheten. De ska ingå i planeringen av verksamheten och ekonomin samt i bokföringen, bokslutet och verksamhetsberättelsen. När församlingen anvisas ett testamente eller en donation där ändamålet finns angivet bedömer församlingen först möjligheterna att fullfölja det. Om församlingen kan verkställa ändamålet och andra eventuella villkor, fattar kyrkorådet eller församlingsrådet beslut om att testamentet tas emot. För testamenten eller donationer med ett visst ändamål inrättas vanligtvis en fond med särskild täckning och för den godkänner kyrkofullmäktige eller gemensamma kyrkofullmäktige en fondstadga. Där fastställs bland annat fondens namn, användningsändamålet, vem eller vilket förvaltningsorgan som beslutar om hur fonden används och om hur medlen eventuellt placeras, vem som i praktiken har rätt att agera i enlighet med besluten och vad som ska göras med medlen om det ursprungliga ändamålet blir omöjligt eller onödigt. Med ett testamente kan församlingen få motta en stiftelseurkund där det de ovan nämnda bestämmelserna finns med. Exempel på en fondstadga finns som bilaga.

När fullmäktige har inrättat en fond med särskild täckning och godkänt dess stadga, förs testamentets eller donationens medel till *Förvaltade medel* eller lämpligt konto bland balansräkningens rörliga aktiva (till exempel konto 1901). Motposten är *Förvaltad kapital* som visar det återstående beloppet för ändamålet i fråga.

För det mesta sköter församlingen bokföringen av fonder med särskild täckning i samband med församlingens bokföring. Då bokförs den stadgeenliga användningen av medlen i testaments- eller donationsfonden samt inkomster och utgifter i anslutning till fondkapitalen på detta sätt:

- Fondmedel som används för avsett ändamål bokförs i församlingens resultaträkning på utgiftskonton enligt utgiftens karaktär och uppgiftsområde. Det är absolut nödvändigt att tillämpa en särskild kod för att följa dessa utgifter.
- Om det finns inkomster av och utgifter för fondkapitalet (till exempel hyresinkomster, ränteintäkter, intäkter från försäljning av skog, bolagsvederlag osv.) bokförs dessa inkomster och utgifter i resultaträkningen på de konton och uppgiftsområden som de hänför sig till med hjälp av samma särskilda kod.
- Om kostnaderna för en fond med särskild täckning är större än intäkterna under räkenskapsåret, förs ett belopp motsvarande nettokostnaderna från fondens kapital (konto 2200–2239) som en kostnadskorrigering till resultaträkningens inkomstkonto 3650 *Överföring av nettokostnader som avdrag från fonder med särskild täckning*. Om intäk-

terna från fonden är större än kostnaderna under räkenskapsperioden, överförs ett belopp motsvarande nettointäkterna med hjälp av resultaträkningskontot 4940 (*Överföring av nettointäkter som utökning av fonder med särskild täckning*) varvid motposten är en ökning av *Förvaltad kapital* (kontona 2200–2239). Skillnaden i resultaträkningen mellan intäkterna och kostnaderna för fonder med särskild täckning utgör alltid noll euro.

- Förhållandet mellan Förvaltrade medel och församlingens konto kontrolleras. Om penningmedel som hänför sig till en fond med särskild täckning finns i kontogruppen 1900–1999, är det endast kontot för Förvaltad kapital som visar hur mycket som finns kvar av testamentet eller donationen för att användas för det bestämda ändamålet.

Församlingen har möjlighet att sköta bokföringen av en fond med särskild täckning även som en egen balansenhet dvs. som separat bokföring. Då upptas intäkter och kostnader i fondens egen resultaträkning och dess tillgångar, skulder och ansvarsförbindelser i fondens egen balansräkning. Fonder som sköts som egna balansenheter dvs. inom ramen för en separat bokföring har en egen huvudbok och dagbok. Kyrkostyrelsen har lämnat anvisningar om bokföringen av fonder som sköts som egna balansenheter bland annat i sitt cirkulär 30/2005. För bokslutet, revisionen och beviljandet av ansvarsfrihet för en fond som sköts som en egen balansenhet gäller alla regler som ges i anvisningen för upprättande av bokslut i församlingar och kyrkliga samfälligheter. En fond som församlingarna typiskt sköter som en egen balansenhet eller som separat bokföring är gravvårdsfonden. Det är inte tillrådligt att sköta bokföringen av testaments- eller donationsfonder separat eftersom det ger upphov till onödigt och extra arbete.

Om församlingen får motta ett testamente eller en donation som inte har ett bestämt användningsändamål, förs testamentets eller donationens medel till lämpligt konto på den aktiva sidan i församlingens balansräkning och till resultaträkningen som extraordinära intäkter. Så bokförs till exempel värdet på ett skogsskifte i kontogruppen *Mark- och vattenområden* (1030–1044) och penningmedel på *Bankkonton* (1900–1999). Om testamentet eller donationen är ett mindre belopp, blir motposten resultaträkningens *Övriga verksamhetsintäkter* i stället för extraordinära intäkter.

Bokföring av inkomster och utgifter för missionsarbete, insamlingen Gemensamt ansvar och annat frivilligarbete

Det ligger i församlingens intresse att stärka och stödja frivilligarbetet. Verksamhet till förmån för kyrkans missionsorganisationer räknas till exempel vanligen som församlingens eget arbete.

Inom församlingarna ska klart anges om en verksamhet hör till församlingens egen verksamhet eller inte. När en verksamhet som drivs av en grupp som utför frivilligarbete ingår i församlingsverksamheten, ska gruppens verksamhets- och ekonomiplan finnas med i församlingens budget. Inkomster, utgifter, tillgångar och ansvarsförbindelser som härrör till gruppens verksamhet ingår i församlingens bokföring och gruppens verksamhet och ekonomi i församlingens bokslut och verksamhetsberättelse. Gruppens verksamhet och medlemmar omfattas till exempel av församlingens revision och försäkringar.

Inkomster och utgifter för arbete till förmån för missionen, Gemensamt ansvar eller annan liknande verksamhet bokförs i församlingens bokföring på följande sätt:

- Inkomsterna bokförs i församlingens resultaträkning på lämpliga intäktskonton och uppgiftsområden med särskilda koder.
- Utgifterna bokförs i församlingens resultaträkning på lämpliga kostnadskonton och uppgiftsområden med särskilda koder.
- Insamlade medel skickas till insamlingsobjekten. I samtliga församlingar fattas ett förvaltningsbeslut om huruvida församlingen skickar hela det insamlade beloppet som ett bruttobelopp till förmån för insamlingsobjektet eller huruvida församlingen från intäkterna drar av en del eller alla de kostnader som den har haft för insamlingen. De pengar som skickats till missionen, Gemensamt ansvar osv. bokförs i resultaträkningen som beviljade understöd enligt lämpligt uppgiftsområde och med en särskild kod.
- Grupper som utför frivilligarbete ges i bokföringen egna koder. Dessa används för att sammanföra alla inkomster och utgifter som anknyter till gruppens verksamhet till en separat helhet. Alla inkomst- och utgiftsverifikat ska vara försedda med gruppens egen kod. På detta sätt kan man när som helst ta fram aktuella rapporter ur bokföringen om vilka inkomster och utgifter gruppernas verksamhet medför. Redovisning, övervakning och revision blir också enklare när uppgifterna föreligger i en bestämd form.

Om till exempel loppmarknadsverksamheten till förmån för missionen vill fungera som en självständig förening, bokför församlingen de medel som den mottar av föreningen som understödsintäkter i resultaträkningen (till exempel konto 3695, *Understöd erhållna av externa grupper*). Om de pengar församlingen får ta emot är avsedda för en missionsorganisation, bokförs penningöverföringen till organisationen som beviljade understöd i församlingens bokföring (konto 4800, uppgiftsområde *Mission*.)

Till exempel ett byalag kan samla in medel för församlingsverksamheten. Om ett byalag, en kör eller någon annan grupp inte vill ingå i församlingsverksamheten sköter gruppen sin ekonomi på eget ansvar och gruppen har inte rätt att använda ett konto med församlingens namn och FO-nummer. Gruppens verksamhet och ekonomi ingår inte i församlingens budget, bokslut och verksamhetsberättelse och den omfattas inte heller av församlingens revision och försäkringar. Grupper som vill stå utanför församlingens verksamhet ansvarar själva för till exempel eventuella oegentligheter. Avsikten med denna anvisning är inte att ställa hinder i vägen för aktiv frivilligverksamhet utan att stärka den genom att förtydliga vad som är samtliga aktörers tillgångar och ansvarsförbindelser.

Mer ingående anvisningar om de frågeställningar som tas upp i det här cirkuläret finns i pärmen med grundläggande anvisningar för ekonomiförvaltningen i

- resultaträkningsanvisningens punkt 2.6. *Kollekter, insamlingar och donerade medel* samt punkt 16. *Fonder med separat bokföring*
- balansräkningsanvisningens punkt 2. *Förvaltade medel* och punkt 7. *Förvaltad kapital*
- mallen för kontoplan kontona 1400–1459, 2200–2299, 3650 och 4940
- bokslutsanvisningen i sin helhet och särskilt dess punkter
 - 1.5 *Konsolidering av gravvårdsfond och andra fonder som sköts som balansenheter i församlingens bokslut*
 - 2.3.9 *Bokslutskalkyler för en fond som skall behandlas som en balansenhet*
 - 3.1.1 och 3.1.2 *Balansspecifikationer för aktiva och passiva*

Bilagor:

1. Exempel på bokföring av kollekter och olika insamlingar
2. Exempel på bokföring av transaktioner för en fond med särskild täckning (i samband med församlingens egen bokföring)
3. Exempel på avstämning av kapital i testamentsfonder och donationsfonder i samband med bokslutet
4. Exempel på fondstadga
5. Exempel på konsolidering av bokslutsuppgifterna i fonder som sköts som egna balansenheter dvs. fonder som har separat bokföring i församlingens resultaträkning och balansräkning